

N:o 55.

Ank. till Riksd. Kansli d. 12 April 1870, kl. 5 e. m.

Memorial, i anledning af återremiss å 6:te punkten i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 34, angående Riksgälds-kontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1869 års riksdag.

(R. A.)

Uti ofvanberörda Utlåtande har Stats-Utskottet, bland annat, anmält, att Utskottet, som genomgått Riksdagens sistlidet år församlade Revisorers berättelse om verkställd granskning af Riksgälds-kontorets tillstånd och förvaltning, tagit närmare kändedom om de omständigheter och förhållanden, hvilka föranledt särskilda yttranden eller framställningar af Revisorerne; och att Utskottet granskat ej mindre de af Revisorerne omförmälda, än äfven de sedermera af Fullmäktige i nämnda kontor vidtagna förvaltningsåtgärder samt genomsett de protokoll, som hos Fullmäktige blifvit förda efter den 12 Augusti 1869, med hvilken dag Revisorernes protokollsläsning slutade, till och med den 20 sistlidne Januari; hvarefter Utskottet afgifvit yttrande öfver hvad Revisorerne i ett eller annat hänseende erinrat och föreslagit samt hvad vid den af Utskottet till sistnämnda tid fortsatta granskning af Riksgälds-kontorets förvaltning i öfrigt förekommit.

På grund af den utaf Utskottet sålunda verkställda granskning af Riksgälds-kontorets styrelse och förvaltning, har Utskottet, med tillkännagifvande att Utskottet funnit Fullmäktige i nämnda kontor hafva med nit och omsorg uppfyllt sitt viktiga och ansvarsfulla kall, uti 6:te punkten af sitt ofvannämnda Utlåtande tillstyrkt, att Fullmäktige må tillerkännas full décharge för alla beslut och åtgärder, som finnas antecknade uti deras protokoll från den 19 Januari 1869 till och med den 20 Januari 1870.

Vid föredragning af detta Utlåtande har Första Kammaren godkänt hvad deruti blifvit föreslaget, hvaremot Andra Kammaren, som bifallit Utskottets öfriga hemställanden, till Utskottets förnyade handläggning återförvisat 6:te punkten, i hvilken, såsom ofvan är nämndt, décharge för Fullmäktige blifvit föreslagen.

Af den inom Andra Kammaren förda diskussion har Utskottet inhemtat, att anledning till återförvisningen hemtats dels derifrån att två bland Kammarens ledamöter fästat uppmärksamheten derpå, att uti Revisorernes skriftliga berättelse skall förekomma ett och annat räknefel äfvensom att uti den till trycket befordrade berättelsen insmugit sig tryckfel, hvilka bemålde ledamöter ansett böra rättas innan den af Utskottet tillstyrkta décharge meddelades, dels derifrån att Utskottet icke närmare utredt förhållandet med de, uti 2:ne vid revisionsberättelsen fogade reservationer, af Herrar *Witt* och *Sääf* framställda anmärkningar i afseende på det sätt, hvarpå det mellan Fullmäktige samt Bankirhuset R. Raphaël & Sons år 1868 upprättade lånekontrakt blifvit tillämpadt.

Hvad först beträffar det till grund för återförvisningen anförda förhållandet, att i Revisorernes berättelse skulle förekomma förenämnda felaktigheter, så torde här böra meddelas den upplysning, att såväl de inom Andra Kammaren anmärkta sifferfelen, som några andra i revisionsberättelsen förekommande felaktigheter visserligen blifvit uppmärksammade af den Utskottets Afdelning, till hvars förberedande handläggning ärendet varit öfverlemnadt, men att Afdelningen icke ansett erforderligt att, på grund af dessa felaktigheter, hvilka icke kunde inverka på déchargefrågan, mot revisionsberättelsens innehåll göra några anmärkningar. För att emellertid visa beskaffenheten af de i detta hänseende inom Andra Kammaren nu gjorda erinringar, får Utskottet upplysa, att åtskilliga af de anmärkta felen endast äro uppenbara skrif- eller tryckfel. Sålunda är t. ex. den på sidan 86 förekommande uppgift, att hela statsfyllnadssumman för år 1869 blifvit å de i revisionsberättelsen utsatta tider med 2,088,730 R:dr utbetald, fullkomligt riktig, ehuru beloppet, som utgifvits den 19 Februari, i originalberättelsen felaktigt utförts med 500,000 R:dr i stället för 800,000 R:dr. Likaså är i den tryckta berättelsen summan i sista kolumnen å sidan 87 riktigt upptagen till 126,557 R:dr 45 öre, hvaremot det näst ofvanför förekommande talet, som i den skrifna originalberättelsen är rätt utfördt med 68,618 R:dr 22 öre, i den tryckta berättelsen felaktigt upptagits till 66,618 R:dr 22 öre. Att emellertid intet af de anmärkta felen, hvilka samtliga äro af ungefär enahanda beskaffenhet med dem Utskottet nu anført, kan ega inflytande på déchargefrågan, torde vara lätt att inse.

Vidkommande derefter de uti förenämnda reservationer framställda anmärkningar rörande tillämpningen af 1868 års lånekontrakt, får Utskottet först erinra, att, då Utskottet lika litet som pluraliteten bland Revisorerne kunnat gilla de af reservanterne yttrade åsigter, Utskottet destomindre haft anledning att i detta ämne till Riksdagen göra någon framställning, som det väl icke kan åligga Utskottet att till vederläggning upptaga de särskilda meningar, hvilka vid revisionen blifvit af en eller annan revisor förfäktade, men icke lyckats der göra sig gällande. Utskottet hade i detta särskilda fall så mycket mindre skäl att rörande förenämnda ämne besvära Riksdagen med någon framställning, som Fullmäktige i Riksgälds-kontoret uti sin vid revisionsberättelsen fogade förklaring, såsom det synts Utskottet, fullständigt vederlagt hvad reservanterne anført samt på ett tillfredsställande sätt utredt de af reservanterne anmärkta förhål-

landen. Då emellertid denna utredning icke af Andra Kammaren ansetts tillfyllestgörande, har Utskottet funnit sig nu böra efterkomma bemälda Kammares önskan att Utskottet måtte närmare belysa denna fråga.

Genom det ofvanomförmälda mellan Riksgälds-kontorets Fullmäktige, å ena, samt R. Raphaël & Sons, å andra sidan, den 10 Juli 1868 afslutade kontrakt, hvilket i sin helhet finnes infördt å sidd. 65—69 uti 1868 års revisionsberättelse, blef lånesumman bestämd till 1,150,000 £ Sterling, af hvilket belopp Raphaël & Sons uti § 1 förbundo sig att öfvertaga ett belopp af 1,000,000 £ till ett pris af 87 procent, d. v. s. mot tillgodonjutande af 13 procents kapitalrabatt.

Uti § 2 bestämdes, att för hela lånebeloppet skulle utfärdas på innehafvaren ställda, den 1 Juli 1868 daterade, med 5 procents ränta från sagde dag löpande obligationer samt att hvarje obligation skulle åtföljas af halfårsvis den 1 Januari och den 1 Juli hvarje år till betalning förfallande räntekuponer.

Uti § 3 bestämdes, att den valuta af 87 procent, som Raphaël & Sons borde utgifva för de af dem öfvertagna obligationer, eller 870,000 £ Sterling, skulle erläggas å fem särskilda terminer nemligen:

genast vid kontraktets uppgörande med	£ Sterling	174,000: —
den 1 September 1868	»	174,000: —
den 1 December »	»	174,000: —
den 1 Mars 1869	»	174,000: —
och den 1 Maj 1869	»	174,000: —
	Summa £ Sterling	870,000: —

Dock förbehöllo sig Raphaël & Sons rättighet att, om de det önskade, tidigare eller före de här utsatta terminer verkställa dessa inbetalningar. Skedde sådan tidigare inbetalning skulle de ega att derå sig till godo beräkna fem procents årlig ränta från inbetalningsdagen till den dag då samma medel enligt ofvanstående tidsbestämmelser skulle ställas till Riksgälds-kontorets disposition.

Uti § 5 bestämdes, att Riksgälds-kontoret borde sednast tre månader efter kontraktsdagen till Raphaël & Sons aflemna vederbörligen underskrifna obligationer för dessförinnan verkställda inbetalningar samt att sedermera, i den mån lånemedlen blefve för Riksgälds-kontoret disponibla, obligationer å deremot efter öfverenskommen kapitalrabatt svarande belopp skulle hållas dem tillhanda.

Af dessa bestämmelser framgår alltså, att Raphaël & Sons betingat sig att, mot det de inom bestämda tider inbetalde den öfverenskomna valutan, utbekomma de deremot svarande obligationerna; och då i § 2 förekomma följande ord: »och skall hvarje obligation åtföljas af halfårsvis eller den 1 Januari och den 1 Juli hvarje år till betalning förfallande, af Riksgälds-kontoret likaledes utfärdade och på innehafvaren ställda räntekuponer», så måste deraf oförtydligt följa, att, när Raphaël & Sons redan inom den 15 Augusti 1868 inbetalt hela den öfverenskomna valutan 870,000 £ Sterling, Full-

mäktige måste till dem låta utlemna obligationer å ett sammanräknadt belopp af 1,000,000 £ Sterling, åtföljda af samtliga till dessa obligationer hörande räntekuponer af den beskaffenhet, som oförmäles i kontraktets 2:dra §.

Men nu hade Raphaël & Sons, såsom ofvan är nämndt, betingat sig, att, då de verkställde sina inbetalningar före de uti kontraktet utsatta terminer, de skulle ega att derå beräkna sig till godo fem procent årlig ränta från inbetalningsdagen till den dag, då samma medel enligt 3 § sednast borde af dem liqvideras; och denna ränta hafva de, enligt hvad redan uti 1868 års revisionsberättelse sid. 70 finnes uppgifvet, fått sig tillgodoberäkna med £ 14,730: 8. 3. (motsvarande efter 18 Riksdalers kurs R:mt 265,147 R:dr 42 öre) utöfver kuponröntan från den 1 Juli 1868.

Det är godtgörandet af denna kuponränta, som reservanterne ansett icke stå i öfverensstämmelse med kontraktets innehåll; dock äro reservanterne sins emellan af olika mening derutinnan, att den ene af dem synes hysa den åsigt, att Raphaël & Sons visserligen varit berättigade att för de tidigare inbetalningarne tillgodonjuta den af dem betingade ränta af 5 procent från inbetalningsdagen till de i kontraktets 3 § utsatta terminer, men icke att tillgodonjuta den i kuponerna förskrifna röntan för samma tid, hvaremot den andre reservanten synes vilja medgifva, att Raphaël & Sons väl egde att, jemte den betingade röntan af 5 procent från inbetalningsdagen till de i kontraktet bestämda terminer, upplåra kuponränta från den 1 Juli 1868 å de tre inbetalningar, som enligt sistnämnda § skulle erläggas under år 1868, men icke att sig tillgodoberäkna kuponränta förr än från den 1 Januari 1869 å de 2:ne summor, som de förbundit sig att inbetala den 1 Mars och den 1 Maj sistnämnda år.

Till bemötande af dessa utaf de båda reservanterne yttrade åsigter hafva Fullmäktige uti sin vid revisionsberättelsen fogade förklaring (sid. 124 & 125) hufvudsakligen anført:

- att det väl vore möjligt att kontraktet kunnat i denna del med större tydlighet uppställas, men att det väsendtligaste måste vara, att det innehölle hvad emellan kontrahenterne blifvit aftaladt, och detta så fullständigt, att vid en »billig och redbar» tydning deraf, oförenliga meningar ej kunde uppstå;
- att vid kontraktets afslutande träffats den vid dylika kontrakts uppgörande ganska vanliga öfverenskommelse, att långgifvaren skulle vid hvarje inbetalning räkna sig till godo den upplupna röntan å de mot samma inbetalning svarande obligationer;
- att ett sådant aftal, hvarigenom lånet ej obetydligt fördyrades, verkligen enligt långgifvares förslag egt rum och funnes, — oberoende af kontraktets föreskrifter, — med full tydlighet uttalad uti Fullmäktiges protokoll för den 20 Juni 1868 samt dessutom framginge af deras protokoll för den 30 Juni och den 2 Juli samma år, hvarförutan vid protokollet för den 30 Juni vore fogad en beräkning öfver den effektiva röntan, som skulle komma att för lånet betalas, då alla kontraktsenliga afdrag å den nominela lånesumman blifvit iakttagna;

- att, för uttryckandet af denna öfverenskommelse, dels uti § 2 upptogos bestämmelser angående beskaffenheten af de Riksgälds-kontorets skuldförbindelser, hvilka bankirhuset R. Raphaël & Sons öfvertog, och hvilka bestämmelser, bland annat, innehöllo, att hvarje obligation skulle åtföljas af halfårsvis till betalning förfallande räntekuponer, dels i § 5 infördes föreskrifter angående förbindelsernas aflemnande å särskilda tider till långgivaren, utan att dervid stadgades någon förändring i deras fastställda skick vid öfvertagningsdagen;
- att, under öfverläggningen rörande kontraktets innehåll, Fullmäktige, för sin del, funnit dessa bestämmelser hafva all erforderlig tydlighet;
- att äfven långgivaren, hvars fördel dervid var i fråga, ansåg sig genom dem tillräckligt betryggad; samt
- att Fullmäktige skulle illa motsvara det af Riksdagen dem gifna förtroende, om de sökt det tillfälle en bristande tydlighet i kontraktet måhända kunde lemna för att undandraga Riksgälds-kontoret uppfyllandet af hvad på god tro blifvit aftaladt. Riksdagens värdighet och Statens kredit fordrade att meningarne härom ej kunde vara delade.

Jemte det Fullmäktige i öfrigt redogjort för syftemålet med det i kontraktets 9:de § meddelade stadgande att, under den tid lånemedlen till Riksgälds-kontoret indrogos, anslaget till ränta och amortering icke skulle öfverstiga hvad som motsvarade ränte- och amorteringsbeloppet för de då influtna lånemedlen, hafva Fullmäktige, med anledning af hvad den ena reservanten yttrat om »den orimlighet, att dubbel ränta, eller »10 procent, blifvit under viss tid utbetald till långgivaren», erinrat, att om Fullmäktige för Riksgälds-kontoret upplånat penningar mot en ränta af 10 procent under en tid, då den allmänna räntefoten var betydligt lägre, detta visserligen varit en klandervärd hushållning. Då deremot, såsom förhållandet nu var, långgivaren, vid uppgörandet af lånekontraktet, till sin fördel förbehållit sig ett visst belopp, måste det vara alldeles likgiltigt, om detta utgick under en eller annan form, således också om Fullmäktige beviljade detsamma under formen af en under viss tid på vissa belopp utgående ränta eller på hvilket annat sätt som helst. Huruvida lånet härigenom blifvit öfver höfvan fördyradt, vore en helt annan fråga, som ej kunde bedömas utan pröfning af de förhållanden, under hvilka det blef upptaget. För Fullmäktige vore det emellertid en tillfredsställelse, att sednaste Riksdags Stats-Utskott, som var i tillfälle att taga alla dessa förhållanden i öfvervägande, lemnat Fullmäktiges åtgöranden i denna del utan anmärkning.

Ej mindre af Fullmäktiges sålunda afgifna förklaring, än af deras deri återropade protokoll för den 20 och 30 Juni samt den 2 Juli 1868 har Utskottet funnit det vara utom allt tvifvel att det sätt, på hvilket ifrågavarande lånekontrakt, i hvad det angår den låntagarne sålunda tillerkända jouissance, eller ränteberäkning från obligationernas utgifningsdag, blifvit tillämpadt, till alla delar öfverensstämmer icke allenast med uttryckliga ordalydelsen af samma kontrakt, utan ock med hvad före kontraktets under-tecknande blifvit emellan Fullmäktige och låneöfvertagarne öfverenskommet och aftaladt.

Vid sådant förhållande ansåg sig Utskottet, som lika med Revisorernes pluralitet icke kunde godkänna de af ofvannämnde tvänne reservanter yttrade åsigter, vid afgifvandet af sitt nu ifrågavarande Utlåtande N:o 34 sakna skäl att i detta ämne till Riksdagen göra någon framställning.

Då Utskottets i 6:te punkten af förenämnda Utlåtande N:o 34 gjorda hemställan blifvit af Första Kammaren godkänd, hemställer Utskottet,

att Andra Kammaren behagade i ämnet fatta beslut,

Stockholm den 12 April 1870.

På Stats-Utskottets vägnar:

Arv. Fr:son Posse.

N:o 56.

Ank. till Riksd. Kansli den 12 April 1870, kl. 5 e. m.

Memorial, i anledning af erhållna återremisser å 5:te, 7:de och 8:de punkterna i Utskottets Utlåtande N:o 19, angående dels anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader, dels stambanornas spårvidd och anläggningssätt m. m.

(R. A.)

Enligt Stats-Utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hafva begge Kamrarne till Utskottet återförvisat 5:te punkten uti ofvannämnda Utlåtande, i hvilken punkt Utskottet hemställt, att Riksdagen måtte besluta,

»att vid fortsättningen af norra och östra stambanorna, dessa banor skola anläggas med samma spårvidd och enahanda byggnadsätt, som vid de hittills anlagda »stambanorna blifvit begagnade;»